Định danh mạng xã hội – chiến lược xây dựng “công dân số” có trách nhiệm

ISSN: 2734-9195 08:05 01/03/2026

Định danh mạng xã hội là xu thế trong quá trình phát triển xã hội số. Không nên nhìn nhận như một công cụ kiểm soát đơn thuần, mà là một phần của chiến lược xây dựng công dân số có trách nhiệm.

Tác giả: **Thạc sĩ Nguyễn Hữu Chót**

Trong tiến trình chuyển đổi số quốc gia, việc định danh và tích hợp tài khoản mạng xã hội đang thu hút sự quan tâm lớn của xã hội. Đây không chỉ là một giải pháp kỹ thuật nhằm tăng cường quản lý không gian mạng, còn là chính sách tác động trực tiếp đến quyền, nghĩa vụ và hành vi của người dân trong môi trường số.

Chủ trương phù hợp với xu hướng quản lý, trong đó không gian mạng không còn được xem là “*vùng xám*” ngoài phạm vi điều chỉnh của pháp luật, nên cần phải:

- Tăng cường quản lý không gian mạng.

- Giảm thiểu tin giả, tài khoản ảo, lừa đảo trực tuyến.

- Gắn trách nhiệm pháp lý với hành vi phát ngôn.

- Xây dựng môi trường số “*có trật tự, có trách nhiệm*”.

1. Khi không gian mạng trở thành một phần của đời sống xã hội

Mạng xã hội ngày nay không còn là kênh giao tiếp đơn thuần, mà trở thành không gian sinh hoạt xã hội mở rộng. Thông tin lan truyền nhanh, tác động mạnh và tạo ra hệ quả thực tế trong đời sống kinh tế, văn hóa, xã hội.

Thực tiễn cho thấy, tin giả, lừa đảo trực tuyến, xúc phạm cá nhân hay kích động cực đoan phần nào xuất phát từ việc người dùng ẩn danh, khó truy cứu trách

nhiệm. Cho nên, yêu cầu xác lập danh tính được xem là công cụ nhằm nâng cao trách nhiệm công dân số và tạo lập trật tự trên môi trường mạng. Đây là một bước đi mang tính phòng ngừa rủi ro và thích ứng với sự phát triển nhanh của công nghệ số.

2. Lợi ích của việc định danh

Định danh mạng xã hội giúp xác lập trách nhiệm pháp lý người tham gia. Khi mỗi tài khoản gắn với một chủ thể, việc lạm dụng mạng xã hội với các hành vi vi phạm pháp luật sẽ bị hạn chế.

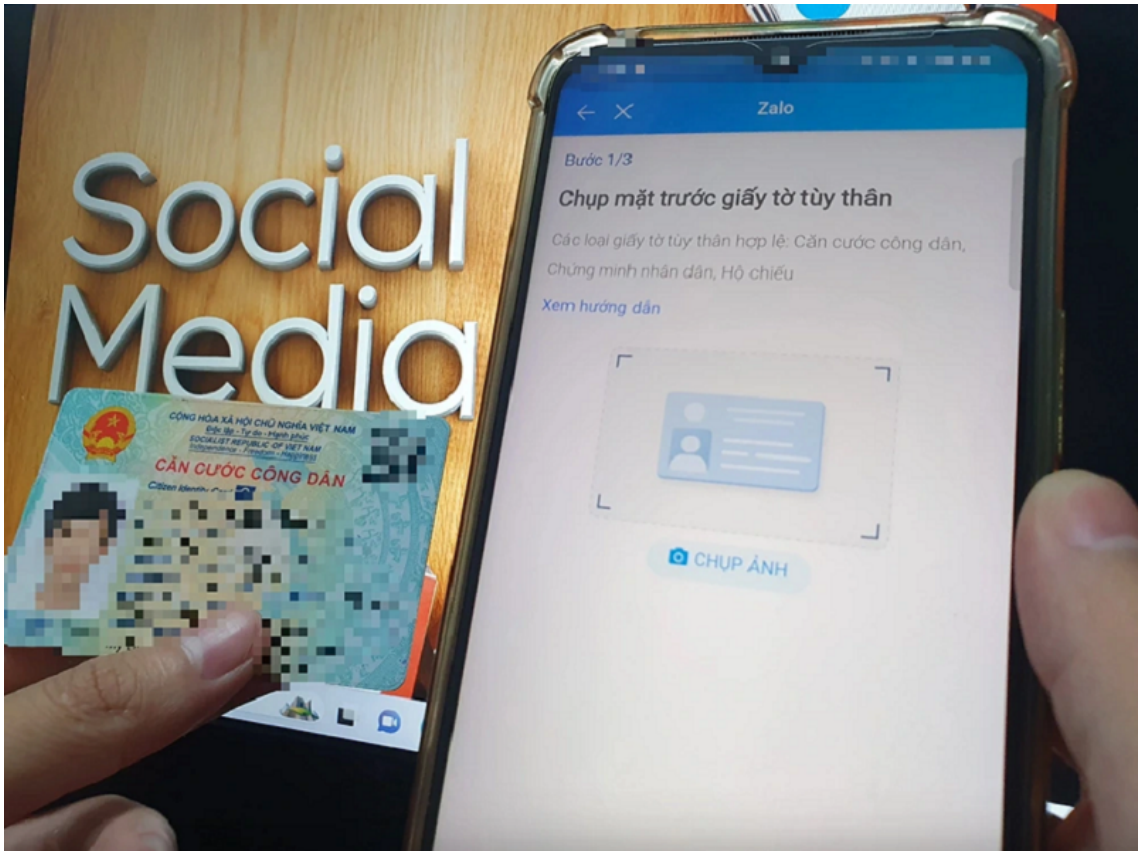
Bên cạnh đó, định danh góp phần nâng cao chất lượng tương tác, giảm ngôn từ thù ghét, tăng tính xây dựng trong tranh luận. Người dùng sẽ cân nhắc khi phát ngôn, hình thành chuẩn mực ứng xử văn minh trên không gian mạng. Kết nối danh tính số còn hỗ trợ dịch vụ trực tuyến, an toàn trong giao dịch và thúc đẩy phát triển kinh tế số.

3. Những băn khoăn cần được nhìn nhận

Song song với lợi ích, định danh mạng xã hội cũng đặt ra không ít băn khoăn. Trước hết là tâm lý e ngại của người dùng khi mọi hoạt động trực tuyến đều gắn với danh tính thật.

Thực tế, ẩn danh không chỉ bị lợi dụng cho hành vi tiêu cực, đôi khi còn là cơ chế bảo vệ những người yếu thế, người phản ánh sai phạm. Nếu không có cơ chế bảo đảm phù hợp, việc định danh có thể dẫn tới xu hướng hạn chế phát ngôn, làm giảm tính đa chiều của không gian thảo luận công cộng.

Bên cạnh đó, câu hỏi về an toàn dữ liệu cũng được đặt ra. Khi dữ liệu định danh được tích hợp ở quy mô lớn, yêu cầu về bảo mật, phân quyền truy cập và giám sát càng trở nên quan trọng.

Ảnh chỉ mang tính chất minh hoạ (sưu tầm)

4. Định danh không phải là bài toán công nghệ thuần túy

Thành công của chính sách định danh không nằm ở nền tảng công nghệ, mà ở cách thức quản trị. Công nghệ chỉ là công cụ, cách sử dụng công cụ mới quyết định hiệu quả.

Nếu định danh được triển khai cùng với cơ chế minh bạch, giải trình rõ ràng và bảo đảm quyền riêng tư, người dân sẽ nhìn nhận đây là biện pháp hỗ trợ trật tự xã hội. Ngược lại, nếu thiếu cơ chế giám sát, chính sách dễ tạo ra tâm lý dè dặt, thậm chí phản ứng ngược.

Định danh mạng xã hội chỉ bền vững khi được đặt trong khung bảo vệ quyền con người. Minh bạch về mục đích sử dụng dữ liệu, cơ chế giám sát và kênh phản hồi là những yếu tố không thể thiếu để tạo dựng niềm tin xã hội.

5. Điều kiện để định danh phát huy giá trị

Về mặt quản trị số, **định danh mạng xã hội** mang lại giá trị khi hội đủ điều kiện:

- Minh bạch dữ liệu: người dân cần biết dữ liệu được dùng vào mục đích gì và được bảo vệ bằng cơ chế nào.

- Giám sát và phản hồi: cần có cơ chế kiểm tra, giải trình và khiếu nại.

- Quyền và trách nhiệm: định danh nhằm nâng cao trách nhiệm, không thu hẹp các quyền hợp pháp.

6. Quốc tế – Không có một mô hình duy nhất

Các quốc gia tiếp cận vấn đề định danh mạng xã hội theo nhiều cách khác nhau. Xu hướng chung là quản lý có trọng tâm, tập trung vào hành vi vi phạm thay vì thu thập dữ liệu người dùng, giúp cân bằng giữa yêu cầu quản lý và quyền riêng tư cá nhân. Một số quốc gia đã triển khai và cân nhắc các biện pháp nhằm hạn chế tài khoản ảo, tăng cường an toàn trực tuyến, bảo vệ người dùng trẻ em.

Trung Quốc, áp dụng hệ thống thực danh (real-name system) bắt buộc dịch vụ trực tuyến, người dùng cung cấp thông tin thật như số điện thoại đã đăng ký tên và ID, nhằm kiểm soát nội dung, chống tin giả và giữ an ninh quốc gia.

Australia, một trong những nước đầu tiên cấm trẻ em dưới 16 tuổi truy cập mạng xã hội, hệ thống xác minh tuổi hợp pháp để đảm bảo không cho phép trẻ em dưới độ tuổi này tham gia. Đây là ví dụ nổi bật về xu hướng quốc tế coi trọng bảo vệ trẻ em hơn là yêu cầu thông tin danh tính người dùng.

Thổ Nhĩ Kỳ, dự kiến sẽ xác thực danh tính bắt buộc với người dùng mạng xã hội, trước khi bình luận hoặc đăng bài đều phải kiểm tra ID thật. Xu hướng tăng cường kiểm soát nội dung và ngăn ngừa tài khoản ẩn danh, trước các mối lo an ninh và trật tự xã hội.

Hàn Quốc, từng áp dụng hệ thống xác thực tên thật cho dịch vụ trực tuyến sau những sự kiện liên quan đến tiêu cực trực tuyến, nhưng sau Tòa án hiến pháp bác bỏ do lo ngại về tự do ngôn luận.

Châu Âu, tập trung vào xác minh độ tuổi và bảo vệ trẻ em trên mạng. Pháp đã thông qua luật yêu cầu người dùng chứng minh độ tuổi để sử dụng mạng xã hội nhằm ngăn ngừa trẻ em tiếp cận nội dung không phù hợp, không thu thập dữ liệu định danh.

Các nước khác, tại nhiều nơi như Đức, pháp luật cấm ép buộc người sử dụng dùng tên thật nếu không cần thiết, các biện pháp tập trung vào quyền riêng tư của người dùng. Nhiều quốc gia khác đang xem xét triển khai các quy định xác

minh tuổi, kiểm soát nội dung có hại, truy trách nhiệm người sáng tạo nội dung sai lệch, thay vì tập trung vào yêu cầu định danh như một công cụ quản lý.

7. Những cách tiếp cận phổ biến

- Thực danh: tăng khả năng truy trách nhiệm nhưng đòi hỏi bảo mật cao.

- Xác minh có điều kiện: chỉ áp dụng với một số dịch vụ hoặc chức năng.

- Quản lý theo hành vi: xử lý nghiêm vi phạm, bảo vệ nhóm dễ tổn thương, hạn chế thu thập dữ liệu nhạy cảm.

8. Hướng tới một xã hội số hài hòa

Định danh mạng xã hội là xu thế trong quá trình phát triển xã hội số. Không nên nhìn nhận như một công cụ kiểm soát đơn thuần, mà là một phần của chiến lược xây dựng công dân số có trách nhiệm. Sự thành công phụ thuộc vào mức độ minh bạch và cách dung hòa giữa quản lý nhà nước với quyền chính đáng của người dân.

Yêu cầu định danh và tích hợp mạng xã hội là một bước đi mang tính chiến lược trong quản lý không gian mạng. Để chính sách phát huy hiệu quả tích cực, cần đặt con người và niềm tin xã hội ở vị trí trung tâm. Khi quản lý minh bạch, công nghệ sẽ trở thành công cụ hỗ trợ phát triển; khi quyền và trách nhiệm được cân bằng, xã hội số mới vận hành ổn định và bền vững.

Tham khảo các quốc gia trên thế giới về định danh mạng xã hội:

1.https://ifex.org/turkey-to-introduce-compulsory-id-verification-for-all-social-media-users/

2.https://nordicmonitor.com/2026/02/erdogan-targets-anonymous-users-in-sweeping-social-media-crackdown/

3.https://www.reuters.com/business/media-telecom/germanys-ruling-party-backs-social-media-curbs-children-2026-02-21/

4.https://tech.co/news/countries-age-restrictions-social-media

Tác giả: **Thạc sĩ Nguyễn Hữu Chót**